

Nr 219.

Av herr **Hage m. fl.**, om anslag till diknings- och kolonisationsarbete å G. E. Broms egnahemsstiftelses ägor vid Keräs-joki m. m.

På grund av motion i bägge kamrarna beslöt 1930 års riksdag att för budgetåret 1930—1931 giva ett extra anslag av 50,000 kronor för dikningsarbeten å G. E. Broms egnahemsstiftelses ägor vid Keräs-joki inom Karl Gustavs socken i Norrbottens län.

Det kan med bestämdhet påstås, att man särskilt i de trakter av Norrbotten som berördes av anslaget — gränstrakterna mot Finland omkring Karungi — med synnerligen stor tillfredsställelse mottog meddelandet om riksdagens välvilja mot befolkningen, och detta trots att det beviljade anslaget blev betydligt mindre till summan än vad man i de väckta motionerna påyrkade.

Det är nämligen så, att arbetstillgången för småbrukare, småbrukaresöner och arbetare i dessa och kringliggande trakter av östra Norrbotten är synnerligen ringa. En möjlighet att erhålla arbete med dikning o. dyl. för dessa bygders fattiga befolkning, som ha mycket ringa möjlighet till att få arbete i skogarna samt vid flotningen, måste alltså av dem hälsas med synnerlig tillfredsställelse.

Det har också visat sig, att det varit till synnerlig fördel, att det i dessa bygder funnits att tillgripa en del dikningsarbeten, som kunnat sysselsätta en del arbetsbehövande i Finnbygden.

Ikke minst med hänsyn till detta tillåta vi oss att nu åter framföra en begäran att även för nästkommande budgetår erhålla ett anslag av detta slag, vilket vi helst skulle önska skulle kunna utgå med en något högre summa, men som vi med hänsyn till de konstaterade budgetsårigheterna anse oss böra inskränka så, att vi endast begära ett anslag av samma storlek som för innevarande budgetår.

Motivet för denna vår begäran är icke blott den, att svårigheterna med arbetslösheten i denna del av Norrbotten alltjämt kvarstå och t. o. m. blivit större, utan även att styrelsen för den Bromska stiftelsen, till vilken anslaget gavs för innevarande budgetår, nu planerar ett påbörjande — dock icke i forcerat tempo — av åstadkommandet av jordbruk och egna hem i Tornedalen enligt den plan, som en gång låg till grund för tillkomsten av den s. k. Bromska donationen.

Trots att man måste erkänna, att åstadkommande av nya jordbruk i vår tid torde böra ske under ett visst hänsynstagande till de dåliga konjunkturerna,

torde man dock kunna våga det påståendet, att ett framskapande av nya jordbruk i dessa trakter — om det ej sker i ett allt för forcerat tempo — kan ha fog för sig. Alla sakkunniga, som känna till trakten, erkänna, att jorden är god ur odlingssynpunkt, läget synnerligen lämpligt och avsättningsmöjligheterna tämligen tillfredsställande. Då man alltså genom ett fortsättande av arbetet vid Keräsjoeki kan vinna både att arbetstillfällena under en tid framåt beredas, samt att nya jordbruk kunna framskapas i trakten, behöfliga icke minst med hänsyn till minskningen av arbetstillfällena inom industrien, torde allt detta tala för, att riksdagen genom ett fortsatt givande av anslag medverkar bl. a. därtill, att det blir något resultat av de stora utgifter, som staten hittills nedlagt för de vidlyftiga utdikningar med grävningssmaskiner m. m., som av staten bedrivits i dessa trakter (stora anslag ha som bekant under ett flertal år givits av staten för dessa ändamål).

Av styrelsen för G. E. Broms egnahemsstiftelse ha nu uppgjorts tvenne handlingar, vilka som bilagor här bifogas, dels rörande användande av det av 1930 års riksdag anvisade anslaget å 50,000 kronor, dels rörande det planerade arbetet under ett kommande budgetår, varav framgår att för sistnämnda ändamål skulle ytterligare behövas 50,000 kronor. Under hänvisning till motiveringen i nämnda bägge handlingar, hemställes alltså i första hand, att för budgetåret 1931—1932 måtte anvisas 50,000 kronor för ändamålet. Dessutom anse vi oss böra, under hänvisning till motiveringen i nämnda bilagor, även hemställa, att anslaget för innevarande budgetår måtte förklaras vara av *reservationsanslags* natur, och detta av den anledningen, att det skulle kunna inträffa, att någon del av arbetet ej skulle hinna färdigställas under budgetåret 1930—1931.

Under hänvisning till vad här ovan anförts, hemställes alltså,

dels att riksdagen måtte för budgetåret 1931—1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor att ställas till styrelsens för G. E. Broms egnahemsstiftelse förfogande för fullföljande av diknings- och kolonisationsarbetet å stiftelsens ägor vid Keräsjoeki inom Karl Gustavs socken i Norrbottens län,

dels ock att riksdagen måtte förklara att det anslag, som av 1930 års riksdag för budgetåret 1930—1931 gavs för dikningsarbete å nämnda plats, skall rubriceras som extra *reservationsanslag*.

Stockholm den 22 januari 1931.

Ernst Hage.
Jöran Grapenson.

Reinhold Selberg.
H. Lundström.
J. P. Dahlén.

N. E. Nilsson.
O. W. Lövgren.

P. M. rörande G. E. Broms egnahemsstiftelsens närmaste arbetsuppgifter och behov av medel.

Med hänsyn till de ledsamma erfarenheter, försöken till forcerad masskolonisation givit, torde kolonisationen i Keräsjoki-bäckenet böra inriktas på att tillgodose behovet av jord för kolonisationsändamål för bygdens folk — d. v. s. för folk från landsbygden i norra delen av länet.

Här finnes nämligen, särskilt vid kusten omkring industricentra både i Nedertorneå och Nederkalix socknar, en del byar, som äro faktiskt överbefolkade och från vilka det därför vore önskligt att få bort folk till platser med god tillgång på odlingsjord. Men även inne i landet finnes det en del byar, därifrån utflyttning vore önskelig. En sådan by är t. ex. Svanstein i Tornedalen och enahanda är förhållandet med en hel del byar uppe i lappmarkssocknarna, där utvecklingsmöjligheterna för jordbruket äro ganska små.

Stiftelsens styrelse anser ock det vara av stor betydelse, att de blivande kolonisterna besitta ingående kännedom om de lokala förhållandena, enär sådant folk torde ha bättre förutsättningar att gå i land med uppgiften som kolonister än folk från avlägsna trakter utan kännedom om förhållandena och utan möjlighet till stöd från omgivningen — hembygden.

Tempot i arbetet torde icke böra göras alltför hastigt — icke hastigare än att högst 4 kolonister placeras per år. Det ges visserligen skäl, som kunna tala för större fart i arbetet, men, dels äro stiftelsens resurser på naturliga ängar ganska begränsade och dels tar det tid för kolonisterna att s. a. s. arbeta sig in i samhället d. v. s. att hinna ordna sin utkomst, som här måste åtminstone till en början sökas i en kombination av jordbruk och tillfälliga arbetsförtjänster. Forceras kolonisationsarbetet, få vi i en hast ihop en massa folk, alla i samma ekonomiska svårigheter utan utkomstmöjligheter, då det ligger mycket nära till hands att de med förenade krafter kasta sig på det allmänna med begäran om hjälp.

Det är nämligen att märka, att tillgången på arbetstillfällen i trakten här är starkt begränsad.

Vid sådant förhållande måste målet vid kolonisationen vara att så fort som möjligt bereda de blivande kolonisterna möjlighet att i största möjliga omfattning försörja sig på jordbruket.

Kolonisterna böra därför tilldelas så mycket jord, som är erforderligt för att i en framtid utveckla ett »självförsörjande jordbruk» på densamma och därtill lämna så kraftig hjälp, att detta blir möjligt — inom rimlig tid.

Ett jordbruk, som skall kunna lämna dräglig bärgning för en familj i dessa trakter, bör ha en sådan omfattning, att på detsamma skall kunna födas 7—9 mjölkande kor samt nödiga ungdjur, smådjur och dragare.

För erhållande av foder till en sådan besättning — vinter och sommar — efterdras en kultiverad areal under våra förhållanden på 12—14 har. Kolonaten torde därför böra tilldelas 15—20 har odlingsbar jord och därtill skogsmark efter råd och lägenhet.

För att bereda kolonisterna möjlighet att tillräckligt fort få nödigt stöd av jordbruket är det nödvändigt att, vid sidan av det stöd stiftelsen kan bereda kolonisterna genom att lämna dem nyttjanderätt till naturliga ängar, dessa få upp en del av kolonatens jord så fort som möjligt. För detta ändamål har stiftelsens styrelse tänkt att på varje kolonat skulle vid upplåtelsen finnas tillgängligt 2 har jord i det närmaste färdig till gödsling och sådd.

Tilldelning
av jord och
hjälp för dess
kultivering.

Kostnaden för jordens kultivering beräknar stiftelsens styrelse till 650:— kronor pr har eller 1,300:— kronor pr kolonat och för 4 kolonat pr år, sålunda 5,200:— kronor.

Med hänsyn därtill, att myrjorden helst bör ligga ett år i fred efter dess första brytning för att förmultningen skall komma riktigt i gång, särskilt är detta av betydelse, när det är fråga — såsom fallet här är, om alldeles nyutdikad myrjord — vore det önskligt, att stiftelsens styrelse kunde under första året odla upp jord för två år framåt, för 8 kolonat d. v. s. 16 har, då kapitalbehovet för odlingsändamål enligt ovanstående beräkning går upp till 10,400:— kronor.

Behovet av kapital för byggnadsändamål.

Då det enligt styrelsens förmenande är en alldeles nödvändig förutsättning för att kolonisationen här skall lyckas, att samhället ser till, att den skuldbörda (egnahemslån), som de blivande kolonisterna hava att förränta och amortera, ej är för stor vid starten, framstår det för styrelsen som en självklar sak, att kolonisterna måste — utöver odlingsbidraget — även få ett rätt kraftigt tillmätt byggnadsbidrag. I betraktande därav, att stiftelsen så gott som fullständigt saknar skog och vid jämförelse med de förmåner kronotorparna nu erhålla, synes byggnadsbidraget till kolonisterna här icke kunna tillmätas mindre än 3,000:— kronor pr kolonat, varav 1,500:— kronor premielån. För 4 kolonat sålunda 6,000:— kronor.

För nästa år skulle sålunda för odlings- och byggnadsändamål behövas 16,400:— kronor.

Ytterligare erfordras för de genom arbetslöshetskommissionen inom Keräs-joki-skifteslag torrlagda markernas utnyttjande en väg från Haara-gårdarna förbi Lapiomaa-gårdarna upp till Karungi-rå. Stiftelsens styrelse har låtit planlägga en utfartsväg här, som upptar en längd av 3,100 meter till en kostnad av 10,700:— kronor. Av denna väg är sträckan från Haara- till Lapiomaa-gårdarna i första hand och omedelbart av behovet påkallad. Den upptar en längd av 1,100 meter och har av vägmästare Sander beräknats draga en kostnad av 4,100:— kronor. Denna sträcka av vägen är oundgängligen nödvändig redan för den bosättning, som finnes i Lapiomaa.

För utförande av ytterligare dikningsarbeten inom Keräsjätkkä skifteslag skulle ytterligare ett belopp på minst 30,000:— kronor vara erforderligt. Stiftelsens styrelse anser det nämligen önskligt att få torrlagt ett större område odlingsjord nu, sedan genom åregleringen avlopp vunnits, för att jorden skall få tillfälle att sätta sig och dess förmultning skall kunna komma i gång. Myrjorden blir naturligtvis därigenom värdefullare för odlingsändamål.

Sedan Keräsjätkkä by nu inom de närmaste åren får en landsväg, öppnas här mycket stora möjligheter för en efter våra förhållanden ganska omfattande kolonisation.

Enligt ovanstående framställning skulle stiftelsens behov av medel för innevarande år sålunda belöpa sig i runt tal till 50,000:— kronor.

Luleå den 10 januari 1931.

W. L. Wanhainen.

Till kungl. lantbruksstyrelsen, Stockholm.

I anslutning till bestämmelserna i nådigt brev den 15 sistlidne augusti angående det av 1930 års riksdag till G. E. Broms egnahemsstiftelse beviljade extra anslaget å 50,000:— kronor får stiftelsens styrelse härmed vördsamt inkomma med

Förslag till plan

för disposition av nämnda statsanslag.

Stiftelsens styrelse har tänkt sig disponera det beviljade statsanslaget huvudsakligen till utdikning av ett större område öster om Keräsjoki inom Keräs-jänkkä skifteslag, enligt en av lantbruksingeniören Erik Lindqvist gjord den 18 sistlidne december till kungl. lantbruksstyrelsen insänd omarbetning av den för området av framlidne lantbruksingeniören Berggren upprättade, i nådiga brevet återopade dikningsplanen. Resten av medlen skulle enligt styrelsens plan disponeras till fullföljande av den delen av den ursprungliga, år 1909 upprättade dikningsplanen för stiftelsens fastigheter i Keräsajokibäckenet, för vilken den Berggrenska dikningsplanen kompletterades av lantbruksingeniören Erik Lindqvist år 1926 och för vilken grävningens arbetenas utförande överlämnats till statens arbetslöshetskommission på nedan angivna villkor. För detta företag har stiftelsens styrelse tänkt sig av statsanslaget få täckning för sina direkta utgifter för höstens arbeten och att få disponera en del medel till broar och dammar och resten till uppförande av bostad för arbetsledaren och ett förrådsrum. Avtalet med arbetslöshetskommissionen omfattar nämligen ej uppförande av broar och dammar, och åstadkommande av en bostad för arbetsledaren och ett förrådsrum för stiftelsen i Keräsjoki är ett länge känt behov, som förr eller senare måste tillgodoses.

Styrelsens plan framgår närmare av följande specifikation.

I. Kostnader för dikningsföretaget i Keräsjänkkä.

Dikningsarbeten i Keräsjänkkä enligt tidigare inlämnad plan och kostnadsberäkning av lantbruksingeniör Erik Lindqvist	39,620:—
Kostnader för förslagens upprättande m. m.:	
Lantbruksingeniör E. Lindqvist enl. räkning	314:—
Kopiering av ritningar enl. räkning	32:—
Vägmästare Alfr. Sandström för utstakning av planen och reseersättningar, beräknad kostnad	250:—
Hantlangning vid planens utstakande, beräknad kostnad	200:—
Iordningställande av bostad för arbetarna och förrådsrum i Keräs-jänkkä	1,309: 87
Materielanskaffning: stubbrytare m. m., förslagsvis	1,500:—
Ersättning till markägare:	
Lösen för 1.19 har mark enligt vid laga synen 1908 fastställd ersättningsgrund 250:— kronor pr har	300:—
Övriga kostnader	500:—
	<hr/>
Kronor	44.025: 87

II. Kostnader för dikningsplanens realiserande i Keräsjoki.

År 1926 lät stiftelsens styrelse separera ur den av lantbruksingeniör Berggren upprättade dikningsplanen, dels ett område mellan Keräsjoki och Vuoma-

joki inom Keräs-joki skifteslag och dels de båda utgrävningslägenheterna Veittijärvi och Ruonajärvi, omfattande den sålunda separerade delen en areal av 401.38 har. Utförande av detta dikningsarbete har stiftelsens styrelse överlämnat till statens arbetslöshetskommission på villkor, att kommissionen utför arbetet mot att stiftelsens styrelse bestrider kostnaderna för den arbetsledning, som är erforderlig på själva arbetsplatsen samt tillhandahåller fri bostad och kontorslokaler för arbetsledaren och vidare fria bostäder — utan uppvärmning och möblering — för arbetarne och därtill nödiga förrådsrum.

För de under hösten 1930 utförda grävningsarbetena för realiserande av denna utdikningsplan uppgå stiftelsens omkostnader till följande belopp:

1) Lön till den av arbetslöshetskommissionen anställda arbetsledaren för tiden den 1 september—31 december à 325:— kronor pr månad	1,300:—
2) Hyresutlägg för bostad och kontorslokal för arbetsledaren samt för förrådsrum à 40:— kronor pr månad för ovan angivna tid ..	160:—
3) Hyresutlägg för förläggningar för arbetarne för ovan angiven tid	460:50
4) Stiftelsens utlägg för utstakning och uppröjning av kanaler till Veittijärvi	250:—
För realiserande av denna dikningsplan erfordras ytterligare:	
5) Kostnader för anläggande av trummor och enkla broar: en trumma för Ruonaoja i huvudsaklig överensstämmelse med specialkostnadsförslaget för trumma å utfartsväg vid 948 och 957 å diket r ² i lantbruksingeniör Lindqvists förslag för dikningen i Keräsänkänkä av den 4 december 1930 för en kostnad av.....	325:—
en enkel ägovägs- och vintervägsbro över Veittioja i huvudsaklig överensstämmelse med typ A i lantbruksingeniör Lindqvists ovannämnda förslag, kostnad	165:—
5 st. enkla ägovägsbroar för avlopps diken på Lapiomaavuoma enligt typ B i ovannämnda förslag, kostnad à 125:— kronor....	625:—
Då utgrävningslägenheterna Veittijärvi och Ruonajärvi skola efter urtappningen under en följd av år disponeras till ängsmark för kolonisterna (de uppta en areal av resp. 49.0 och 34.0 har) har stiftelsens styrelse beslutat uppföra enkla dammbyggnader av trä i resp. kanaler från dessa träsk. För Veittijärvi vid punkt 680 med ett dikesdjup av 2.9 m., bottenbredd av 0.5 och en dagbredd av 6.95 m., och för Ruonajärvi vid punkt 17, där kanalen mäter 2.9 i djup, 0.5 m. i bottenbredd och 7.75 m. i dagen och belöpa sig kostnaderna för dessa dammbyggnader enligt en överslagsberäkning av lantbruksingeniör Lindqvist till 1,500:— kronor per styck, tillsammans sålunda	3,000:—
Det är styrelsens avsikt att utföra dammbyggnaderna enligt anvisning av lantbruksingeniör Lindqvist.	
Arbetsledning för företaget i Keräs-joki, beräknad kostnad.....	500:—
Flyttning av en gammal stallbyggnad från Keräsänkänkä till Keräs-joki för uppförande på sistnämnda plats av bostad för arbetsledaren och ett förrådsrum, kostnad approximativt.....	4,000:—
Summa kronor	10,785:50

Tillsammans sålunda kronor 54,811:37

Det överskjutande beloppet har stiftelsens styrelse för avsikt att tillskjuta av stiftelsens egna medel.

Den förenämnda planen har upprättats under förutsättning att dikesarbetena skola kunna hållas igång under innevarande vinter och färdigställas under budgetåret 1930—1931, efter vilken tid anslaget sannolikt icke kan få disponeras. Om arbetena däremot icke kunna hållas igång under vintern, måste styrelsen förbehålla sig att framkomma med förslag om antingen ändrade villkor för medlens disponerande eller också att få utsträckt tid för deras förbrukande.

Slutligen tillåter sig styrelsen att, i anslutning till sin tidigare framställning i ärendet den 18 sistlidne december, framhålla angelägenheten av att medel förskottsvis ställas till styrelsens förfogande.

Luleå den 7 januari 1931.

För G. E. Broms eignahemsstiftelses styrelse:

A. B. Gärde.

W. L. Wanhainen.